

Отримано: 2 квітня 2023 р.

Прорецензовано: 2 травня 2023 р.

Прийнято до друку: 5 травня 2023 р.

e-mail: yuliia.maslova@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5568-8282>

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-17(85)-71-77

Маслова Ю. П. Вербалізація концептів *війна, мир, жінка, чоловік* у газетному дискурсі України у воєнний період. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17(85). С. 71–77.

УДК: 659.3.0019:808 (477)

Маслова Юлія Петрівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Острозька академія»

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ *ВІЙНА, МИР, ЖІНКА, ЧОЛОВІК* У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

У статті розглянуто семантичне поле концептів *війна, мир, жінка, чоловік* та засоби їхньої вербалізації в газетному дискурсі України воєнного періоду. Установлено, що досліджувані концепти мають складну структуру та розгалужене номінативне поле. Один із вагомих лінгвістичних ресурсів мовної репрезентації концептуальних одиниць у публіцистиці – це художня образність, адже саме тропи по-особливому передають культурні сенси: через ментальність, онтологію, стереотипи, сучасний художній вимір репрезентації сьогодення. Завдяки тропічним конструкціям автори підкреслюють індивідуальне бачення тих чи тих реалій сучасного воєнного буття, виокремлюють істотні риси, ознаки особистості, описуваного предмета чи явища. Як і б журналісти не добирали мовні засоби вираження своєї креативності, їхня функція переважно спрямована на те, щоб ословити нові поняття і явища, пов'язані з повномасштабною війною в Україні, а також, ураховуючи інтерес читачів, не лише посилити інформаційну освіченість реципієнтів, а й викликати надмірну емоційність та спонукати реагувати на публіцистичний текст, критично осмислювати описані нинішні події. Доведено, що в газетному дискурсі медійники досягають високого ступеня емоційного забарвлення й експресії завдяки використанню ненормативної лексики на позначення ворога, адже газетні тексти акумулювали в собі і народну мудрість, і національні особливості, і морально-етичні, філософські погляди в процесі вербалізації семантичного поля концептів *війна, мир, жінка, чоловік*. Саме тому для об'єктивного розуміння концептуальних одиниць ми застосували інтегративний підхід, що передбачає синергію лінгвістичного, психологічного, культурологічного осмислення. Отже, можна стверджувати, що автори застосовують безліч засобів вербалізації, які реалізують на різних мовних рівнях: і лексично-граматичному, і словотвірному, – усе заради того, щоб вразити читача та привернути увагу до своєї статті.

Ключові слова: концепт, концептосфера, газетний дискурс, *війна, мир, жінка, чоловік*.

Yuliia Maslova,
Associate Professor, Department of Political Science Faculty of Political Studies and Information Management,
Ostroh Academy National University

VERBALIZATION OF THE CONCEPTS *WAR, PEACE, WOMAN, MAN* IN THE NEWSPAPER DISCOURSE OF UKRAINE DURING THE WAR PERIOD

The article examines the semantic field of the concepts *war, peace, woman, man* and the means of their verbalization in the newspaper discourse of Ukraine during the war period. It was established that the researched concepts have a complex structure and a branched nominative field. One of the significant linguistic resources of the linguistic representation of conceptual units in journalism is artistic imagery, because it is tropes that convey cultural meanings in a special way: through mentality, ontology, stereotypes, the modern artistic dimension of the representation of the present. Thanks to the tropic constructions, the authors emphasize the individual vision of certain realities of modern military life, single out the essential features, signs of the personality, the described object or phenomenon. No matter which journalists choose the language means of expressing their creativity, their function is mainly aimed at addressing new concepts and phenomena related to the full-scale war in Ukraine, and also, taking into account the interest of readers, not only to increase the information literacy of the recipients, but also to cause excessive emotionality and encourage to react to the journalistic text, to critically interpret the described current events. It has been proven that in newspaper discourse media workers achieve a high degree of emotional coloring and expression thanks to the use of profanity to denote the enemy, because newspaper texts have accumulated folk wisdom, national characteristics, and moral-ethical, philosophical views in the process of verbalizing the semantic field of concepts of *war, peace, woman, man*. That is why, for an objective understanding of conceptual units, we used an integrative approach, which involves the synergy of linguistic, psychological, and cultural understanding. So, it can be argued that authors use many means of verbalization, which are implemented at different language levels: lexical, grammatical, and word-forming, all in order to impress the reader and draw attention to their article.

Keywords: concept, conceptsphere, newspaper discourse, *war, peace, woman, man*.

Постановка проблеми. Домінантна риса сучасного мовознавства – неймовірна активізація саме міждисциплінарних розвідок, у яких осмислено й описано лінгвальні та екстралінгвальні чинники, що впливають на процес вербалізації умовиводів, думок і міркувань людини крізь призму соціальних змін, подій, що трапляються в сучасний період. Такий погляд на мову, як на вагомий складник свідомості, світогляду й ментальності індивіда, призвів до синергії лінгвістики з різними галузями знань і спровокував виникнення нових перспективних напрямів для наукових розвідок. Зокрема лінгвістична концептологія покликана експлікувати концепти та концептосфери, які поступово й культуротворчо формують концептуальну картину світу. Прикметно, що концептуальна та мовна картини світу тісно взаємодіють між собою і репрезентують сучасну реальну картину світу через призму іманентного буття. Однак варто наголосити, що основною одиницею мовної картини світу є семантика, а концептуальної – концепт. Тому актуальність дослідження концептів у газетному дискурсі не викликає сумніву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток та становлення лінгвоконцептології зробили представники різних сучасних українських лінгвістичних шкіл, зокрема: І. Голубовська, С. Жаботинська, В. Жайворонок,

А. Загнітко, В. Іващенко, В. Кононенко, Т. Космеда, М. Кочерган, Л. Лисиченко, А. Приходько, Т. Радзієвська, О. Селіванова. Лінгвостилістичному аспекту вивчення саме газетного дискурсу присвячено праці А. Загнітка, О. Попкової, Л. Тишакової, О. Хорошун, В. Навальної та ін. Питання мовної об'єктивації різних концептів у медійному дискурсі вивчали А. Вежибицька, О. Задорожна, В. Зусман, Л. Компанцева, Т. Космеда, М. Піменова, М. Скаб, В. Старко, Ю. Степанов, Т. Романова та ін.

Об'єкт дослідження – тексти сучасної офіційної української преси, як-от, «День», «Україна молода», «Урядовий кур'єр», «Молодь України», «Дзеркало тижня», а також регіональних і вузькопрофільних видань: «Високий замок», «Волинь», «Рівне вечірне», «Галичина», «Ого», «Юридична газета», «Свобода», «Звягель» та ін.

Мета й основні завдання дослідження. Проаналізувати специфіку вербалізації концептів, а також основні характеристики газетного дискурсу, виявити його основні засоби впливу й описати чинники, що впливають на формування думки реципієнта, здійснити лінгвокогнітивний і соціокультурний аналіз досліджуваних концептів, дослідити мовні засоби вираження в українському газетному дискурсі у воєнний період.

Виклад основного матеріалу. Концептосфера газетного дискурсу досить антропоцентрична, адже вона репрезентує взаємодію мегаконцептів *людина* і *суспільство*, у процесі якої створюється низка концептів-максимумів і концептів-мінімумів та їхніх дериватів. Отже, поняття «концептосфера» можна досліджувати як новітній напрям процесу вербалізації соціальних змін дискурсу сьогодення. Зокрема, І. Кожушко, порівнявши декілька наукових підходів, зауважив, що терміни «концептосфера» й «концептуальна картина світу» варто вживати не як синоніми, а як гіпонім і гіперонім – саме це дасть змогу уникнути термінологійної плутанини (Кожушко, 2011: 287). Проаналізувавши безліч дефініцій (Д. Лихачова, О. Селіванової, З. Попова та Й. Стерніна, В. Карасика, А. Приходько) щодо поняття «концептосфера», пропонуємо таке визначення: **концептосфера** – це синергія концептів у свідомості, світогляді й мовотворчості індивіда, репрезентант концептуальної картини світу, сформований на основі соціалізації людини та вербалізований сукупністю одиниць пам'яті, інтелекту (концептів), згрупованих за тематичною ознакою в процесі соціальної динаміки. Отже, у полі нашого дослідження перебуває синергетична єдність концептів, акумульованих мегаконцептами *людина* й *суспільство*, що вербалізують газетний дискурс України воєнного періоду. Основний каркас цієї концептосфери становлять чотири концепти, на яких сконцентровано нашу увагу, – **чоловік** і **жінка**, **війна** та **мир**, які кваліфікуємо як концепти-максимуми.

Термін «концепт» широко став об'єктом вивчення в сучасних наукових дослідженнях, однак розуміння цього поняття досить варіативне та різниться відповідно до наукового осмислення: від лінгвістики, літератури, культурології до філософії, психології, логіки. У нашому дослідженні ми розглядаємо **концепт** як соціокультурно маркований, вербалізований сенс, репрезентований мовними засобами вираження в ментальних одиницях, які формують загальнонаціональну асоціативно-вербальну павутину. Мовні засоби, які використовують для його ословлення, називаємо засобами вербалізації, мовної репрезентації, мовної реалізації, мовного вираження концепту. Однак варто наголосити, що вербалізований концепт може бути виражений лексичними, фразеологічними одиницями, тропеїчними конструкціями, усними й письмовими текстами, навіть етикетними формулами й відповідними тактиками мовної поведінки, зокрема й невербальними знаками. Тому для об'єктивного розуміння концепту варто використовувати інтегративний підхід, що передбачає синергію лінгвістичного, психологічного, культурологічного та філософського осмислення. Саме газетний дискурс – один із ключових сенсотворчих чинників сучасної мовної картини світу й процесу ословлення, а також активізації змін мовленнєвих норм того чи того соціуму в активній соціальній динаміці.

Газетний дискурс постійно перебуває в колі зацікавлення лінгвістів, оскільки є одним із ключових мовотворчих чинників сучасної концептуальної картини світу. Саме в газетному дискурсі переважає комунікативний намір передавання смислів (концептів, категорій), а не звичайне донесення інформації до реципієнта. Відтак домінантою сучасного українськомовного газетного тексту можна назвати саме **оцінність** – суб'єктивне ставлення автора до зображуваної події/явища/особи. Тому, як уважає К. Серажим, оцінність – ефективний засіб установаження зв'язку між адресантом і адресатом, адже допомагає автору передавати зрозумілі для читача повідомлення (Серажим, 2002: 55). Своєрідного оцінного вираження та нового звучання в сучасному газетному дискурсі набувають основні концепти, експліковані на шпальтах газетних видань від початку першого вторгнення росії на територію України 2014 р.

Семантичне поле концепту **війна** досить різнобарвне в газетних виданнях. У процесі вербалізації війни простежуємо світоглядні зміни в соціумі, певну радикалізацію й бінарну опозицію «свій-чужий», активізацію новотворів, професійної й ненормативної лексики, перебудову системи ціннісних орієнтирів. В українському газетному дискурсі продуковано такі нові поняття, як «повномасштабне вторгнення», «російська агресія», «російське вторгнення», «держава-агресор», «російська збройна агресія», «воєнний конфлікт», «заморожений конфлікт»: «Данілов пояснив, чому влада не попередила українців про **повномасштабне вторгнення**» (Дзеркало тижня. – 22.08.2022), «Злочинів, вчинених в період **повномасштабного вторгнення** рф, зафіксовано більше 22 тисяч» (День. – 03.06.2022), «**Російське вторгнення** в Україну стало подією року-2022 не лише для нашої держави, а й для Європи!» (Галичина. – 13.01.2023), «Україна протистойть **вторгненню** РФ: день 181-й» (Дзеркало тижня. – 22.08.2022), «**Російська агресія** стала підґрунтям для вчинення інших міжнародних злочинів на території України» (Юридична газета. – 11.03.2022), «В Україні внаслідок **російської агресії** загинуло 219 дітей» (Урядовий кур'єр. – 29.04.2022), «Співвідношення понять «**держава-агресор**» і «сторона міжнародного **збройного конфлікту**» (Юридична газета. – 20.06.2022), «**Нові війни** у зміненому світі. Рушій **конфліктів**» (День. – 19.03.2017), «**Заморожений конфлікт** або чудовий світ» (Галичина. – 21.04.2022).

Також спостерігаємо ще такий ряд мовної реалізації концепту *війна* в газетних виданнях, як *боротьба*, *м'ясорубка*, *ворожнеча*, *кровопролиття*: «Звільнення, реабілітація й подальша **боротьба**» (Урядовий кур'єр. – 03.01.2018), «**Боротьба** на кіберфронті: як долучитися до української IT-армії» (Юридична газета. – 25.11.2022), «Десять пісень року **боротьби та слави**» (Урядовий кур'єр. – 22.12.2022), «Чому замість національної солідарності толерує міжусобну **ворожнечу**?» (Україна молода. – 09.09.2020), «Медіахор **ворожнечі**: росія багато років готувала повномасштабне вторгнення до України» (Україна молода. – 09.06.2022), «Пекін назвав свої варіанти припинення **кровопролиття** в Україні» (Україна молода. – 20.03.2022), «**М'ясорубка**» (День. – 02.07.2020), «Верденська **м'ясорубка**» (Високий замок. – 16.03.2016). Отже, концепт *війна* в умовах сьогодення має досить високий ступінь активізації ословлення, адже нова реальність зумовила нові

експресивні номінації для омовлення буття. Простежуємо тенденцію конотувати війну досить негативно: «*Я рішуче проти цього жорстокого та несправедливого російського вторгнення в Україну!*» (Голос України. – 22.08.2022), «*У 21 столітті. Чому ця війна така жорстока, цинічна і дикунська?*» (Високий замок. – 05.04.2022), «*Багато дітей на власні очі бачили жохиті війни і те, чого не витримує навіть доросла психіка*» (Урядовий кур'єр. – 17.11.2022).

Сучасна реальність стимулює журналістів до креативної мовотворчості для номінації нових понять і явищ. Тому шпальти газет рясніють новотворами: «*Боротьба на кіберфронті: як долучитися до української ІТ-армії*» (Юридична газета. – 25.11.2022), «*Зеленський та кібервійсько: як Україна захищатиметься від росії*» (Радіо Свобода. – 03.12.2021), «*Потрібні кібервійська!*» (День. – 20.01.2022), «*Кібервійська вже є, просто вони офіційно не оголошені. Вони переважно займаються зараз питаннями оборони нашого кіберпростору*» (Високий замок. – 13.02.2019), «*Кібератаки – це складова частина гібридної війни росії*» (Голос України. – 30.11.2022), «*Кібератака на Україну: метою була дестабілізація, а не фінансова нажива*» (Радіо Свобода. – 29.06.2017), «*Доки ворог обстрілює Україну, понад 250 тисяч хакерів-добровольців з усього світу завдають ворогу кіберударів*» (Голос України. – 17.06.2022), «*ІТ-армія завдає ударів*» (Урядовий кур'єр. – 26.07.2022), «*ІТ-армія продовжує щодня блокувати «велику імперію» великими кіберударами*» (Урядовий кур'єр. – 25.07.2022), «*ІТ-спільнота спростувала міф про росію як найсильнішу кібердержаву*» (Урядовий кур'єр. – 17.05.2022), «*Українська ІТ-армія: чи потрібно бути програмістом, щоб стати кібервоїном?*» (Рівне вечірне. – 19.10.2022), «*З 23 до 29 травня кібервоїни України встановили власний рекорд за кількістю атакваних російських онлайн-сервісів*» (Високий замок. – 30.05.2022), «*Від самоучки – до кібергероя*» (Волинь. – 11.05.2019), «*Мобілізація та денацифікація*» (Урядовий кур'єр. – 10.05.2022).

Трапляється також використання афоризмів, фразеологізмів, паремій та інших образних мовних одиниць, подеколи трансформованих: «*Кому війна, а кому мати рідна: у Вінниці обкрадають квартири*» (33 Канал. – 16.05.2022), «*Кому війна, а кому нафта – мати рідна*» (Урядовий кур'єр. – 15.10.2022), «*Кому війна... А господарці мати рідна?*» (Високий замок. – 28.07.2014), «*Банальна фраза – війна війною, а обід за розкладом – не така вже й банальна. Добре поїсти, а потім добре повоювати*» (Голос України. – 07.09.2017), «*Хто взяв меч – від меча й загине!*» (Україна молода. – 20.02.2014), «*Ми захищаємо, ми не прагнемо чужого. І той, хто прийшов до нас із мечем, він від того меча і загине*» (Gazeta.ua. – 14.03.2022), «*Ми на своїй, Богом даній землі, яку захищаємо і відстоюємо. А хто з мечем до нас прийде, той від меча і загине!*» (Волинь. – 20.05.2022), «*Вогнем і мечем, або Один із «випалювачів» рашистської нечисті»* (Галичина. – 12.10.2022).

Високого ступеня емоційного забарвлення й експресії в газетних тестах журналісти досягають завдяки використанню ненормативної лексики на позначення ворога: «*Пуйло – вбивця!*» (Високий замок. – 19.08.2022); «*Путін-дурень, мародерство та вбивство цивільних: НУТ оприлюднила записи дзвінків окупантів*» (Факти. – 29.09.2022), «*Деякі мами дозволили своїм дітям вживати «путін-хуйло»*» (Волинь. – 10.03.2022), «*Один лиш збоченець Хуйло Війну до себе кличе всує*» (Українська літературна газета. – 16.12.2022), «*З вірою в перемогу добра над злом, у нашу звитязу над навіженою кацапнею*» (Галичина. – 25.08.2022), «*Проте, з іншого боку кацапня будує свої укріплення...*» (Високий замок. – 17.12.2022), «*Блогери з Оркостану вимагають компенсації за блокування інстаграму не в росії, а в Цукерберга*» (Волинь. – 1.04.2022), «*Недоімперія закінчує своє існування*» (Високий замок. – 30.09.2022), «*Ванька-дурень – герой російського фольклору – нині став уособленням усього російського народу*» (Українська літературна газета. – 18.05.2022), «*Щорічній пресконференції пуплера – кірдик: диктатор боїться дискусії навколо війни з Україною*» (Україна молода. – 13.12.2022), «*Божевільний пуплер може влаштовувати лише справжніх дурнів*» (Високий замок. – 18.12.2022), «*Куди котиться рашка*» (Україна молода. – 02.06.2022), «*Ця мерзота, яка прийшла на наші землі і паплюжить їх самою своєю присутністю (тепер я розумію значення фрази «руським духом пахне» чи, радше сказати, смердить), не розуміє ані людської мови, ані елементарної людської логіки – тільки мову сили*» (Волинь. – 20.05.2022).

Своє ставлення до війни українці репрезентують в епітетних словосполученнях на кшталт: *неоголошена, безглузда, визвольна, нещадна, безжальна, ганебна, страшна, велика, гібридна, великомасштабна війна*, пор.: «*Замах в Україні на тлі неоголошеної війни*» (Радіо Свобода. – 27.10.2017), «*До Дня захисників та захисниць України рівненські журналісти видали книжку «Рядові неоголошеної війни»*» (Урядовий кур'єр. – 20.10.2021), «*Ця трагедія і безглузда війна може захопити і ваші домівки. Може перекинутися не тільки на Європу, а й на весь світ!*» (Урядовий кур'єр. – 25.02.2022), «*Війна в Україні безглузда і нещадна, а росія відкидає, що це вторгнення*» (33 Канал. – 06.05.2022), «*Можна з впевненістю стверджувати, що Третя світова гібридна війна розпочалася...*» (Радіо Свобода. – 04.04.2022), «*Лунають голоси, що це – визвольна війна!*» (День. – 16.03.2022), «*Безжальна гримаса війни*» (Лубенщина. – 01.10.2022), «*Безжальна війна забрала життя Олега Степановича Литвинчука*» (Волинь. – 04.01.2023), «*Більш ганебної війни ще не було*» (Gazeta.ua. – 29.09.2022), «*Я боюсь, щоб наша страшна війна не стала великою!*» (Gazeta.ua. – 16.06.2022), «*Маріупольська дівчинка, яка знає, що таке страшна війна не з фільмів, а, на жаль, із власного життя*» (Урядовий кур'єр. – 31.12.2022), «*2022-й став роком повернення великомасштабної війни в Європу*» (Gazeta.ua. – 04.01.2023).

Однак варто зауважити, що українці мають великий історичний досвід визвольної боротьби за свою державність, тому концепт *війна* так полівекторно й емоційно вербалізований у газетному дискурсі.

Концепт *мир* належить до базових й універсальних для всіх народів світу, адже уособлює *спокій, гармонію, життя, комфорт*. Семантичне поле концепту *мир* у просторі українськомовного газетного дискурсу та лінгвокультурі репрезентовано конструкціями *мирне небо, мирне минуле, мирне життя, довгоочікуваний мир*: «*Звернення Заступниці Голови Верховної Ради Олени Кондратюк: Закрити небо над Україною – означає захистити мирне небо для родин та дітей*» (Голос України. – 08.03.2022), «*У Коломиї відбулась акція «Мирне небо над Україною»*» (Галичина. – 17.03.2022), «*Як виглядає мирне небо*» (Високий замок. – 02.09.2022), «*Людям властиво хотіти бачити своїх героїв, бачити не лише жахиття, які приносить війна, а й тих, хто повертають іншим мирне небо над головою...*» (День. – 07.05.2019), «*Крок у мирне життя*» (Урядовий кур'єр. – 06.11.2015), «*Снігурівка готова до мирного життя*» (Голос України. – 18.11.2022), «*Чи вдасться нам повернутися з війни у мирне життя?*» (Високий замок. – 29.11.2022), «*Про мирне минуле та переможне цясливе майбутнє*» (День. – 20.08.2022), «*Світ вірить, що Україна вийде з кризи мирним шляхом*» (Урядовий кур'єр. – 13.01.2014), «*Щоб не гинули наші діти й настав довгоочікуваний мир*» (Голос України. – 04.10.2022). Концепт

мир експліковано в газетних текстах як позитивно маркований лінгвоментальний конотат, що репрезентує найвищу цінність нашого буття – життя.

Досить часто журналісти уособлюють **мир** через призму краси, досконалості й щастя: «*Ми ж показуємо світу Україну, яку ми так любимо – красиву, мирну, усміхнену, щасливу, якою вона була, ту, яку ми захищаємо щосекунди і якою вона буде*» (Волинь. – 22.04.2022), «*Ми хотіли збудувати для них мирну красиву і процвітаючу Україну, щоб вони далі і далі передавали її новим поколінням нашого народу*» (Високий замок. – 01.06.2022).

Аналізуючи номінативне поле концепту **мир**, ми зауважили, що в газетних текстах трапляється використання метафор, афоризмів, паремій, фразеологізмів та інших образних одиниць: «*Хочеш миру? Готуйся до війни!*» (Україна молода. – 12.02.2015), «*Руслан Марцінків: Якщо хочеш миру – готуйся до війни*» (Галичина. – 03.11.2021), «*Треба якось людям донести просту думку, що коли хочеш миру – готуйся до війни. Ось і все!*» (Українська літературна газета. – 13.11.2022), «*«Хочеш миру – готуйся до війни!»*» (День. – 15.10.2015), «*Як казали колись латиняни, Si vis pacem, para bellum («Хочеш миру – готуйся до війни»)»*» (Високий замок. – 27.12.2022), «*У війні росії проти України нам потрібні не посередники, а союзники, оскільки за мир потрібно боротися*» (Високий замок. – 11.12.2022), «*І зрозуміла, що мир починається з мене...*» (Ого. – 25.07.2019), «*Кажуть, що поганий мир краще, ніж хороша війна*» (Радіо Свобода. – 26.01.2022), «*Навіть поганий мир, кращий за будь-яку війну...*» (Урядовий кур'єр. – 23.01.2014), «*Главу країни-агресора намальовано з тілом голуба миру в руках, якому він відірвав голову*» (Волинь. – 27.03.2022), «*«Легітимний» голуб миру*» (День. – 02.03.2018).

Динамічну ознаку концепту **мир** репрезентують такі його похідні *миритися, примирити, змиритися*: «*Україна не може й не буде миритися з будь-якими спробами Росії захопити будь-яку частину нашої землі*» (Голос України. – 29.09.2022), «*Лукашенко дав задньої і хоче миритися з Україною*» (Україна молода. – 22.02.2022), «*Ватикан намагається примирити Росію та Україну*» (Радіо Свобода. – 15.04.2022), «*То що – змиримося з розколом, якщо вже нема на це ради?*» (Радіо Свобода. – 05.06.2020), «*Путін не змиритися з втратою Криму*» (Газета Експрес. – 11.12.2022), «*Однак сусіди не могли змиритися з такою «несправедливістю» та добилися, щоб там також вимикали електрику*» (Свобода. – 19.12.2022).

Надзвичайно експресивно конотований трагізмом такий ряд мовного вираження концепту **мир**, як *мирні жителі, мирні мешканці, мирні громадяни*: «*Мирні жителі постраждали від ракетного обстрілу*» (Голос України. – 01.01.2023), «*СБУ опублікувала докази, що дехто з «мирних мешканців» Росії закликає своїх солдатів вбивати та катувати українських дітей*» (Україна молода. – 11.06.2022), «*Є загиблі та поранені мирні мешканці*» (Урядовий кур'єр. – 26.12.2022), «*«Відстрілюють нас, як звірів». Мирні жителі розповіли, як втікають від обстрілів Росії*» (Радіо Свобода. – 16.03.2022), «*«Мирний берег» протягом семи років війни на сході України збирає дані про вбитих на Донбасі мирних громадян, у тому числі дітей*» (Радіо Свобода. – 14.02.2022), «*Служба безпеки України встановила 1140 російських окупантів, які звірствували у селах і містах Київської області – вбивали мирних громадян*» (Голос України. – 18.05.2022).

У цих текстах відображено жахіття війни та критичність ситуації сьогодення. У газетних публікаціях концепт **мир** має досить розгалужену семантику, номінативне поле активне й полівекторне, що зумовлено активізацією воєнних дій на території України. Отже, журналісти застосовують безліч засобів вербалізації, які реалізують на різних мовних рівнях: і лексичному, і граматичному, і словотвірному, – усе заради того, щоб вразити читача та привернути увагу до своєї статті.

Концепт **жінка** в своєму полі інтерпретації вміщує той інформаційний зміст, який продукують автори газетного дискурсу періоду соціальних змін і трансформацій. Однак варто наголосити, що у формуванні сенсу концепту **жінка**, окрім лінгвістичних чинників, вагому роль відіграють екстралінгвальні особливості (соціальні ролі й стереотипи, культурно-історичні аспекти, біологічні характеристики). У сучасному газетному дискурсі концепт **жінка** вербалізовано великою кількістю лексем, що характеризують такі риси, як: *жіночість, хвилювання, воявничість, самотійність і незалежність* жінки, а також описують її як *матір*, переважно створюючи образ *сильної* особистості, адже вона мусить бути такою в умовах війни: «*Мама із зони АТО!*» (Урядовий кур'єр. – 14.01.2015); «*Українська мати у розпачі: Росіяни лізуть у хату, твалтують моїх дітей!*» (Голос України. – 16.04.2022); «*Мами завжди сильні духом. Кожна мама – сильна, мужня та вольова особистість*» (Урядовий кур'єр. – 11.05.2019), «*Захищати Україну пішли тато, мама і син...*» (Свобода. – 17.12.2018), «*Мама з великим серцем виховує 13 дітей!*» (Свобода. – 08.12.2021), «*Мама Ліна – це для мене сміливість бути собою*» (Радіо Свобода. – 18.03.2018), «*Влада є уособленням сильної, кмітливої, безстрашної й вольової української матері*» (Миг. – 01.11.2022), «*На яких вагах зміряти силу волі й мужності наших матерів-солдаток?*» (Урядовий кур'єр. – 16.11.2021).

Щодня в усіх часописах, новинних випусках газетних видань, статтях і замітках звучить тема **війни і жінки**, що вербалізовано в складну павутину номінативів-фемінітивів: «*У найкращих традиціях амазонок. В українській армії чимраз більшу роль відіграють жінки-військовослужбовці – навіть у її бойових підрозділах*» (Галичина. – 12.02.2022), «*Війна очима жінки. Історія офіцерки Катерини*» (День. – 19.04.2022), «*Танкістки та артилеристки: у Міноборони розповіли, скільки жінок служать у ЗСУ*» (Українська правда. – 24.07.2022), «*Воячка з історією*» (День. – 18.12.2020), «*Солдатки. Звучить гордо!*» (Волинь. – 13.04.2017), «*Я – журналістка і волонтерка і пишаюся цим*» (Голос України. – 08.11.2022), «*Луцька волонтерка отримала нагороду від Залужного*» (Волинь. – 14.12.2022), «*Волонтерка Інна Пригара: «Харчуватимемо переселенців доти, доки людям це буде потрібно»*» (Урядовий кур'єр. – 12.08.2022), «*На Снятинщині померла волонтерка Зоряна Анатійчук*» (Галичина. – 27.12.2022), «*На Рівненщині одружилися військовий і переселенка*» (Волинь. – 08.12.2022), «*Тут допомогли відновити документи на діток, з речами*», – поділилася переселенка із села Велика Олександрівка Херсонської області Юлія Деркач» (Урядовий кур'єр. – 17.08.2022), «*Стать не має значення: офіцерка волинської бригади розповіла про службу*» (Волинь. – 07.11.2022), «*Секс-скандал: полковника, який домагався офіцерку з Томашполя, підвищили. Він тепер керує в штабі ЗСУ!*» (33 Канал. – 24.07.2019), «*Таня – прес-офіцерка. А це означає, що вона супроводжує журналістів на передову, часом – одну знімальну групу, іноді – кілька*» (Волинь. – 19.09.2019), «*За словами прес-офіцерки, військові намагалися евакуювати чоловіка*» (Радіо Свобода. – 19.12.2019), «*Сержантка волинської бригади територіальної оборони Юлія Штур*» (Волинь. – 13.11.2022), «*Під Херсоном поранена бійчиня Андріана Сусак з Косівщини*» (Галичина. – 05.12.2022), «*На Донбасі загинула молода військовослужбовиця*» (Високий замок. – 10.11.2021), «*Але відчуття, що ти героїня, варте всіх грошей!*» (Високий замок. – 08.05.2021). У цих прикладах відображено значущу

суспільну роль жінки та весь трагізм реалій війни. Особливої поляризації та експресії мовному вираженню нових фемінних образів надають експліковані гендерно марковані фраземи.

Образ-концепт **жінки**, вербалізований у газетному дискурсі, репрезентує історію жіноцтва воєнного періоду XXI століття як взірць *сміливості, відваги й незалежності*, так і *приниження, самотності, жертвовності, наруги, страху, жажіть і згвалтувань*, що простежуємо в таких прикладах: «*Військовий рф згвалтував жінку і погрожував дитині*» (Волинь. – 16.08.2022), «*Є багато повідомлень про згвалтування окупантами українських жінок*» (Радіо Свобода. – 01.04.2022), «*Перша справа щодо згвалтування українки під час війни російським військовим була направлена до суду Офісом генерального прокурора*» (Україна молода. – 30.05.2022), «*Правоохоронці оголосили про підозру двом російським мерзотникам, які згвалтували вагітну жінку у Великій Димерці під час окупації*» (Громадський Ревізор. – 29.09.2022), «*У Луганську росіяни побити жінку та намагались її згвалтувати*» (Український інтерес. – 17.02.2017), «*Покинута мама!*» (Свобода. – 29.04.2016), «*Рашисти на Херсонщині згвалтували 6-місячну дівчинку*» (Голос України. – 25. 05.2022).

Такі характеристики, як *краса жінки, мудрість, щирість, доброта та ласка*, залишаються актуальними завжди, що й експлікують автори в газетних текстах щирими роздумами: «*Мудра дружина успішного чоловіка*» (Голос України. – 01.10.2020), «*Актриса, громадянин, мудра жінка...*» (Урядовий кур'єр. – 05.11.2017), «*Саме у той період, коли жінка активує в собі воїна, і починається перекіс у всіх сферах життя. Втрачаються жіноча м'якість та мудрість*» (Юридична газета. – 14.01.2021), «*Красиво про красивих жінок*» (Урядовий кур'єр. – 12.03.2020), «*У нашому прагматичному й користюлюбному світі тернопільська художниця і лялькарка Наталя Басараб не розгубила романтичності, щирості, доброти*» (Урядовий кур'єр. – 20.07.2019).

Уживання фразеологізмів та прецедентних висловлювань у газетному дискурсі нині досить поширене явище, адже так журналісти влучно й експресивно розкривають зміст публікації, привертають увагу до свого творчого доробку: «*Бо, як каже мудрий український народ, жінка без сраки – як село без церкви!*» (Дзвін. – 13.08.2021), «*Як повідомив правоохоронець, основна проблема нині – засилля стереотипів: «Згадайте приказку: жінка не бита – що коса не клепана!»*» (Урядовий кур'єр. – 24.02.2022), «*“Жінка не бита – як коса не клепана!”; “Віддай мене, мамцю, за кого я хочу. Він мя буде бити, не буде любити, нікому не скажу” – український фольклор оспівує насилля у сім'ї!*» (Високий замок. – 09.12.2016), «*Несподівано для себе аж наче шкірою відчула, що знайомі з дитинства Кобзареві слова «Кохайтеся, чорнобриві, та не з москалями, бо москалі – чужі люди, роблять лихо з вами» сьогодні звучать зовсім по-іншому, ніж ще рік-два тому...*» (Волинь. – 27.11.2014), «*Це щось на кшталт: не мала баба клопоту – купила поросля!*» (Україна молода. – 21.04.2021), «*«Що то за кума, що під кумом не була?» Та хіба ж вони, ті кумусі, бодай на сповіді правду скажуть?..»*» (Волинська газета. – 27.11.2022).

Лінгвальний концепт **жінка** – це синергія образних, культурологічних, психологічних і поведінкових характеристик денотата «жінка». Газетні тексти акумулювали в собі і народну мудрість, і національні особливості, і морально-етичні, філософські погляди в процесі вербалізації семантичного поля концепту **жінка**.

Один із вагомих лінгвістичних ресурсів мовної репрезентації концепту **чоловік** у публіцистиці – це художня образність. Адже саме тропи по-особливому передають культурні сенси: через ментальність, онтологію, сучасний художній вимір репрезентації сьогодення. Особливо у воєнний час сучасної України автори актуалізують образи *героя-добровольця, воїна світла, янгола-охоронця, подвижника, супергероя, героя-авіатора та захисника*: «*Герой-добровольці – цвіт нашої нації, без вагань захищають українську державу*» (Україна молода. – 16.03.2018); «*Воїни світла на передовій*» (Голос України. – 30.08.2022); «*Наші янголи-охоронці, лицарі неба, українські "привиди". Подякуймо героям-авіаторам, які продовжують боронити та відвойовувати Україну!*» (Gazeta.ua. – 10.08.2022); «*Воїни світла повертають його в оселі українців*» (Урядовий кур'єр. – 23.12.2022), «*Назавжди залишиться воїном світла: на фронті загинув відомий пасічник з Тернопільщини*» (Свобода. – 24.11.2022), «*Про таких, як Тарас, кажуть «цвіт нації», «патріотична еліта», «подвижник»*» (Високий замок. – 01.09.2021), «*У мене часто питали: ти бачила супергероя? Ні, казала я. А тепер зрозуміла: мій супергерой – український воїн!*» (Урядовий кур'єр. – 09.06.2022). Завдяки тропам автори підкреслюють індивідуальне бачення тих чи тих реалій сьогодення воєнного буття, виокремлюють істотні риси, ознаки особистості, описуваного предмета чи явища. Характер образного мислення журналістів експліковано у фразеологізмах: «*Один у полі не воїн*» (Урядовий кур'єр. – 09.07.2016), «*...і не дармо сказано: «терпи, козак, – отаманом будеш!»*» (Голос України. – 05.03.2014), «*Усе! Життя вдалося: із грязі у князі!*» (Урядовий кур'єр. – 17.12.2022), а також крилатих висловах, які стали популярними впродовж воєнних років: «*Пуйло – бивця!*» (Високий замок. – 19.08.2022); «*А раніше його називали «Недопалок» і «Бліда Міль»... Сьогодні ж всенародна назва йому – пуйло. Кривавий карлик пуйло!*» (Волинь. – 2022. – 9 квіт.); «*Його, як на зло, називали “ху*ло”*» (Gazeta.ua. – 2014. – 19 черв.).

У дихотомії «свій-чужий» досить емоційно й метафорично репрезентовано внутрішні й зовнішні ознаки концепту **чоловік**: «*Ми пишаємося вами, наші доблесні і мужні воїни, які у зятій жорстокій боротьбі долають чорне рашистське зло, що насунуло пошестю на нашу вільну благодатну землю!*» (Українська літературна газета. – 06.12.2022), «*Наші захисники-герої воюють із «ганебними мишами»*» (Високий замок. – 2022. – 29 бер.), «*Не вистачає «гарматного м'яса»*» (Україна молода. – 09.01.2019). Досить опозиційно представлено в газетних текстах й аспект розумових здібностей чоловіка: «*На кожному блокпосту зі мною уже вітаються воїни. Які вони усі світлі, щирі, мудрі й мужні!*» (Час. – 19.06.2015), «*У нашому легіоні дуже хороши командир, розумний бойовий офіцер...*» (Голос України. – 13.07.2022), «*Тупий, іще тупіший – портретна галерея колаборантів!*» (Голос України. – 10.03.2022), «*Уже дійшло до того, що примітивним брехлом і нікчемою в цей час називають навіть самого кремлівського горе-геополітика*» (Урядовий кур'єр. – 17.12.2022), «*Уявіть, з яким тупим ворогом, із яким обмеженим, архаїчним мисленням ми маємо справу*» (Gazeta.ua. – 25.03.2022), «*Якийсь йолоп, мабуть, такий же орк-генерал, віддав наказ своїй солдатні окупатися у так званому «рудому лісі»*» (Звягель. – 15.04.2022).

Трапляються також і влучні зооморфні метафори, які містять виправдано агресивну семантику, особливо для номінації ворога: «*Козу водити від хати до хати, а цапів-кацапів подалі...*» (Високий замок. – 29.12.2014), «*Мирлюбні гади*» (Дзеркало тижня. – 13.01.2017), «*Гади москалі, вони завжди були агресивними, тупими й жорстокими...*» (Україна молода. –

09.01.2019); «*Стріляє, гад, прямо зі своїх позицій, розвертається і втікає...*» (Волинь. – 17.06.2022); «*Попросіть допомоги у бацьки білоруського, той, опариш огидний, із радістю підсобить! Віряться, що буде покараний і білоруський бацька, отой хробак смердючий, котрий, дозволив москвитам на своїй території розмістити їхні смертоносні ракетні установки, що несуть смерть і руйнування українцям!*» (Звягель. – 15.04.2022), «*А правда в тому, що є такі «альфа-самці», які дійсно живуть в позиції: я – господар, я – цар!*» (Волинь. – 21.10.2021), «*Але це зовсім не означає, що вусатий тарган уже готовий віддати якийсь конкретний наказ про вступ армії Білорусі у війну*» (Gazeta.ua. – 10.10.2022), «*Свинособака. Львівський художник Василь Паляниця влучно зобразив російського солдата у вигляді свинособаки-мародера*» (Високий замок. – 20.04.2022). Також для характеристики країни-сусіда, її вчинків, агресивних дій автори-журналісти нерідко використовують неологізми з негативно-комічною конотацією (*горе-геополітик, цапи-кацапи, свинособаки-мародери, орк-генерал*), що й підтверджено в експлікованих прикладах.

Отже, номінації, пов'язані з ворогом, мають винятково негативну конотацію, а також указують на лють, агресію й ненависть до нього, рясніють оцінними лексемами та словосполученнями: «*Олексій Данілов, Секретар Ради національної безпеки і оборони України вважає, що не варто зложивати термінами «орк», «русня», «свинособака» тощо на позначення російських окупантів, адже таким чином українці розмивають образ ворога...*» (Україна молода. – 26.12.2022), «*Росіяни – це не народ, а скотина, хами, дика орда душогубів і злодіїв. Воїстину: кацани – звірі. Люті, кровожерливі, але... смертні*» (Україна молода. – 15.12.2022), «*Серед мобілізованих російських військових і їх найманців, які воюють в Україні, третина – хронічні п'яниці, алкоголіки, наркомани, гомосексуалісти, психічно хворі, схильні до самогубств, засуджені вбивці, гвалтівники, розбійники, які поміняли в'язницю на війну*» (Україна молода. – 15.12.2022), «*Не врахували північні виродки українського духу, української любові до рідної землі. Ми вас, покручі нелюдські, знайдемо і покараємо. Будьте певні!*» (Звягель. – 15.04.2022).

Окрему увагу в аналізованих газетних текстах варто приділити номінаціям оцінним лексемам, які мають теж негативну конотацію, адже експресивно підкреслюють дійсність, відображають найрізноманітніші негативні риси війни, виявляють широкий діапазон емоцій стосовно й українських чоловіків: «*На Львівщині судитимуть трьох «ухлянтів» від служби в ЗСУ*» (Галицьке слово. – 02.06.2022); «*Отримали повістки, а служити не пішли: на Рівненщині судитимуть ухлянтів*» (Рівне Вечірне. – 26.08.2022); «*На Вінниччині засуджено «ухлянта» від мобілізації*» (Юридична газета. – 17.06.2022); «*СБУ «спакувала» ділків, які вивозили ухлянтів за кордон*» (Gazeta.ua. – 19.08.2022); «*Хто зрадник?*» (День. – 25.07.2022); «*Зрадник із Сумщини довів до околиць Києва понад 120 ворожих танків*» (Gazeta.ua. – 18.08.2022); «*Боягуз! Просто боягуз!*» (Високий замок. – 14.02.2022); «*Про солдата-боягуза!*» (Україна молода. – 25.05.2022); «*Монатіка назвали боягузом: «Здувся, як виконавець і патріот»*» (Молодіжна газета Вінниччини. – 18.06.2022); «*«Сцику!»: лідер Kozak System про те, де зараз перебуває Винник*» (Волинь. – 11.07.2022); «*Газовики, ви дебїли чи падлюки?!*» (Час. – 17.03.2021), «*Військового ЗСУ судили за дезертирство*» (Волинь. – 28.10.2022), «*Віктор Терен: «У Верховній Раді має бути створена комісія по дегероїзації падлюк»*» (Українська літературна газета. – 13.11.2022), «*«Малорос» і «падлюка»: заступник міністра ледь не побився з нардепом в прямому ефірі*» (Високий замок. – 01.12.2019); «*Мародери при владі? Чернівецька область стає лідером в Україні з мародерства*» (Час. – 02.06.2022) – ідеться про розкрадання гуманітарної допомоги в період війни.

Отже, концепт **чоловік** – це динамічна структура, на яку впливає безліч чинників. Активізація соціальних процесів в Україні призвела до адаптивних поведінкових реакцій та виникнення нових вербалізаторів на позначення семантичного поля цього концепту в газетному дискурсі. Війна дала поштовх потужному емоційному сплеску, який важко висловити літературними словами, тому в публіцистиці активізувалася обценна лексика для номінації цього концептуального поля, завдяки чому можна також з гумором подивитися на події сьогодення й критично осмислити їх. Велика кількість ненормативної лексики в сучасній публіцистиці наочно демонструє психологічний стан українського суспільства в час війни, однак уважаємо, що це тимчасове явище, і журналісти поступово повернуться до норм літературної мови. Але назву країни-сусіда-агресора, її лідерів завжди писатимуть із малої літери.

Висновки та перспективи. Варто зауважити, що зафіксовані приклади метонімії, перифрази, персоніфікації, зооморфні метафори, порівняння, пейоративні лексичні одиниці та фразеологізми в газетних текстах свідчать про різноманітні способи вербалізації реалій сучасності, що уможливають значно атрактивніші можливості їхньої експлікації, аніж уживання лише прямої номінації та воєнної термінології. Якби журналісти не добирали мовні засоби вираження своєї креативності, їхня функція переважно спрямована на те, щоб ословити нові поняття і явища, пов'язані з воєнними подіями в Україні, а також, урахувавши інтерес читачів, не лише посилити інформаційну освіченість реципієнтів, а й викликати надмірну емоційність та спонукати реагувати на публіцистичний текст і глибше осмислювати описані сучасні події.

У проведеному дослідженні доведено, що концепти **війна**, **мир**, **жінка** та **чоловік**, репрезентовані на шпальтах газет, мають розгалужене номінативне поле. В аналізованих текстах виявлено чимало тропеїчних конструкцій на позначення відповідного концепту, передусім порівнянь, метафор, метафоричних епітетів, авторських неологізмів. У процесі вербалізації відповідних концептів автори презентують своє бачення сучасних проблем, симпатій та антипатій, лють і ненависть до ворога й патріотизм і любов до рідної землі. Адаже нині для успішного комунікативного акту потрібна емоційно-оцінна креативність журналістів, щоб так кодувати текст для реципієнта, щоб у процесі декодування можна було проникнути в найглибший світ свідомості адресата. Уважаємо перспективними подальші дослідження лексичних змін у вербалізації концептів **війна**, **мир**, **жінка** і **чоловік**, що відбуватимуться в газетному дискурсі у зв'язку не лише з російською агресією, а й перемогою України.

Література:

1. Вільчинська Т. П. Концепт «війна»: особливості мовної об'єктивації у газетному тексті. *Лінгвістичні студії*. 2017. Вип. 34. С. 110–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16.
2. Івашенко В. Концепт і концептосфера в термінах метапоняттєвого опису. *Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка»*: Серія «Проблеми української термінології». Львів: Національний ун-т «Львівська політехніка». 2004. № 503. С. 176–180.
3. Зіневич Л. В., Красавіна В. В. Концепт «війна» у сучасному українському суспільно-політичному дискурсі. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. Спецвип. С. 70–72.

4. Кожушко І. Про специфіку вживання терміна “концептосфера” в сучасній когнітивній лінгвістиці. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип. 22. С. 285–289.
5. Маслова Ю. Концептосфера гендерного дискурсу ЗМІ. *Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні*. Острого: Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2012. С. 57–69.
6. Маслова Ю. Риторика сучасного газетного українськомовного дискурсу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2022. Вип. 14 (82). С. 31–37.
7. Поліщук Н. Термінологічна лексика в газетному тексті (на матеріалах газет “Високий Замок”, “Газета по-українськи”, “Скрянь”). *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: “Проблеми української термінології”*. 2010. № 675. С. 165–170.
8. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики: монографія / за ред. В. Різуна. Київ, 2002. 392 с.
9. Стефанова Н. О. Наукова аргументація терміна «концептосфера» крізь призму термінологічних аналогів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Перекладознавство та міжкультурна комунікація»*. 2018. Вип. 1 (2). С. 94–98.

References:

1. Vil'chyns'ka, T. P. (2017). Kontsept «viyna»: osoblyvosti movnoyi ob'ektyvatsiyi u hazetnomu teksti [The concept of "war": peculiarities of the linguistic object in the newspaper text]. *Linhvistychni studiyi [Linguistic studies]*, 34, 110–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16 [in Ukrainian].
2. Ivashchenko, V. (2004). Kontsept i kontseptosfera v terminakh metaponyatyvevoho opysu [Concept and conceptosphere in terms of metaconceptual description]. *Visnyk Natsional'noho un-tu «Lvivs'ka politekhnika»: Seriya «Problemy ukrayins'koyi terminolohiyi» [Bulletin of the Lviv Polytechnic National University: Series "Problems of Ukrainian Terminology"]*. Lviv : Natsional'nyy un-t «Lvivs'ka politekhnika», 503, 176–180 [in Ukrainian].
3. Zinevych, L. V., Krasavina, V. V. (2017). Kontsept «viyna» u suchasnomu ukrayins'komu suspil'no-politychnomu dyskursi [The concept of "war" in modern Ukrainian socio-political discourse]. *Odes'kyi linhvistychnyy visnyk [Odesa Linguistic Bulletin]*. Spetsvyyp., 70–72 [in Ukrainian].
4. Kozhushko, I. (2011). Pro spetsyfyku vzhyvannya termina “kontseptosfera” v suchasniy kohnityvniy linhvistytsi [On the specifics of the use of the term "conceptosphere" in modern cognitive linguistics]. *Linhvistychni studiyi [Linguistic studies]*, 22, 285–289 [in Ukrainian].
5. Maslova, Yu. (2012). Kontseptosfera hendernoho dyskursu ZMI [The conceptual sphere of media gender discourse]. *Nova informatsiyana sytuatsiya ta tendentsiyi al'ternatyvnoho rozvytku ZMK v Ukrayini [The new information situation and trends in alternative media development in Ukraine]*. Ostroh : Vyd-vo NaU “Ostroz'ka akademiya”, 57–69 [in Ukrainian].
6. Maslova, Yu. (2022). Rytoryka suchasnoho hazetnoho ukrayins'komovnoho dyskursu [Rhetoric of modern Ukrainian-language newspaper discourse]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». Seriya «Filolohiya» [Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Philology"]*, 14 (82), 31–37 [in Ukrainian].
7. Polishchuk, N. (2010). Terminolohichna leksyka v hazetnomu teksti (na materialakh hazet “Vysokyy Zamok”, “Hazeta po-ukrayins'ky”, “Skrynyya”) [Terminological vocabulary in the newspaper text (based on the materials of the newspapers "Vysoky Zamok", "Gazeta po-ukrayinsky", "Skrynyya")]. *Visnyk Natsional'noho universytetu “Lvivs'ka politekhnika”. Seriya: “Problemy ukrayins'koyi terminolohiyi” [Bulletin of the Lviv Polytechnic National University: Series "Problems of Ukrainian Terminology"]*, 675, 165–170 [in Ukrainian].
8. Serazhym, K. (2002). Dyskurs yak sotsiolinhval'ne yavyshe: metodolohiya, arkhitektonika, varyatyvnist' (na materialakh suchasnoyi hazetnoyi publitsystyky [Discourse as a sociolinguistic phenomenon: methodology, architecture, variability (on the materials of modern newspaper journalism): monohrafiya / za red. V. Rizuna. Kyiv, 392 [in Ukrainian].
9. Stefanova, N. O. (2018) Naukova arhumentatsiya termina «kontseptosfera» kriz' pryzmu terminolohichnykh analogiv [Scientific argumentation of the term "conceptosphere" through the prism of terminological analogues]. *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya «Perekladoznavstvo ta mizhkul'turna komunikatsiya» [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Translation studies and intercultural communication"]*, 1 (2), 94–98 [in Ukrainian].